

استغال زوجه در فقه و حقوق

www.ketab.ir

فهرست

عنوان.....	صفحه.....
چکیده.....	۱.....
مقدمه.....	۲.....
فصل اول : حق اشتغال زنان در فقه و حقوق و محدودیت های آن.....	۱۰.....
تعریف مفاهیم.....	۱۱.....
مبحث اول: حق اشتغال زنان در فقه و بررسی ابعاد آن.....	۱۴.....
گفتار اول: جواز اشتغال زنان.....	۱۴.....
بند اول: قرآن کریم.....	۱۵.....
بند دوم: سنت.....	۱۷.....
بند سوم: عقل.....	۱۹.....
بند چهارم: موضع کلی شریعت پیرامون اشتغال زنان.....	۱۹.....
گفتار دوم : تقسیم بندی مشاغل در شریعت.....	۲۱.....
بند اول: مشاغل واجب.....	۲۲.....
بند دوم: مشاغل مستحب و مباح.....	۲۲.....
بند سوم: مشاغل مکروه و حرام.....	۲۲.....
الف: آرایشگری.....	۲۳.....

- ب: آوازه خوانی..... ۲۴
- مبحث دوم: حق اشتغال زنان در حقوق و بررسی ابعاد آن..... ۲۵
- گفتار اول: حق اشتغال زوجه در قوانین..... ۲۵
- بند اول: حق اشتغال در قانون اساسی..... ۲۵
- بند دوم: حق اشتغال در قوانین عادی..... ۲۶
- بند سوم: حق اشتغال زوجه و قوانین موضوعه..... ۲۷
- گفتار دوم: محدودیت های اشتغال زنان در حقوق..... ۲۹
- بند اول: محدودیت های عمومی..... ۲۹
- بند دوم: محدودیت های ناشی از جنسیت..... ۳۱
- الف: ممنوعیت قضاوت..... ۳۱
- ب: محدودیت اشتغال در نیروهای مسلح..... ۳۲
- بند سوم: محدودیت های ناشی از زوجیت..... ۳۲
- الف: خروج از منزل با اذن شوهر..... ۳۳
- ب: مصالح خانوادگی و حیثیت زن و شوهر..... ۳۴
- جمع بندی..... ۴۰

فصل دوم: آثار مخالفت زوج و تاثیر شرط اشتغال زوجه..... ۴۲

مبحث اول: آثار مخالفت زوج..... ۴۳

گفتار اول: ابطال تعهدات زوجه..... ۴۳

گفتار دوم: لزوم جبران خسارت کارفرما..... ۴۴

گفتار سوم: لزوم جبران خسارت زوجه..... ۴۶

مبحث دوم: شرط اشتغال زوجه..... ۴۷

گفتار اول: مفهوم شرط در فقه و حقوق..... ۴۷

گفتار دوم: اشتغال و انواع شرط..... ۴۹

بند اول: اشتغال و شرط ضمن عقد..... ۴۹

بند دوم: اشتغال و شرط بنایی..... ۵۰

بند سوم: اشتغال و شرط ابتدایی..... ۵۱

شرط ابتدایی در آرای فقها..... ۵۴

جدول شماره ۱: شرط ضمن عقد و شرط ابتدایی اشتغال..... ۵۴

مبحث سوم: شرط اشتغال زوجه در آرای فقهای معاصر..... ۵۶

الف) شرط اشتغال زوجه بصورت شرط ضمن عقد و شرط بنایی..... ۵۶

جدول شماره ۲: شرط اشتغال زوجه..... ۵۷

مبحث چهارم: حدود و اختیارات زوج در محدودیت شغلی زوجه از دیدگاه فقه و حقوق..... ۵۹

- گفتار اول: نظر فقه‌های متقدم و متاخر و تعیین حدود اختیار زوج در منع اشتغال زوجه..... ۵۹
- بند اول: فتوای مشهور در مورد خروج از منزل و اشتغال زن بدون اذن شوهر..... ۵۹
- بند دوم: فتوای برخی مراجع و فقهای متاخر..... ۶۲
- گفتار دوم: نظر حقوقدانان در تعیین حدود اختیار زوج در منع اشتغال زوجه..... ۶۵
- گفتار سوم: آثار ریاست مرد در خانواده در قانون مدنی (ماده ۱۱۰۵) و ماده (۱۱۱۷)..... ۶۷
- بند اول: بررسی ماده (۱۱۰۷) قانون مدنی در فرق ممنوعیت شغلی با اشتغال..... ۶۷
- بند دوم: اختیار زوج بر منع زوجه از جنس ریاست یا ولایت..... ۶۹
- گفتار چهارم: جهات مخالفت زوج با اشتغال زوجه و مرجع تشخیص آن..... ۷۲
- بند اول: مغایرت شغل زوجه با مصالح خانوار..... ۷۲
- بند دوم: تنافی شغل زوجه با حیثیت زوجین..... ۷۴
- بند سوم: ضابطه تشخیص یا مرجع تشخیص مغایرت شغل زن با مصالح خانوار و حیثیات زوجین..... ۷۵
- بند چهارم: نقش اختلال در معیشت در حق زوجین برای مخالفت با اشتغال دیگر..... ۷۷
- جمع بندی..... ۸۰
- پیشنهادات..... ۸۳
- فهرست منابع..... ۸۵

چکیده

«حق کار زنان» پس از انقلاب صنعتی و پیدایش کارخانه‌های نوین صنعتی، در صدر مباحث سیاسی و اجتماعی قرار گرفت و نگرش‌های متفاوتی نسبت به این موضوع پدیدار گشت. از یک‌سو، تأکید افراطی مکتب لیبرال - سرمایه‌داری و جنبش فمینیستی بر حقوق زنان - از جمله حق کار آنان بدون توجه به دیگر زوایای مسئله - یکی از مؤلفه‌های مهم از هم‌پاشیدگی نهاد خانواده و خدشه‌دار کردن کرامت و حیثیت زن در غرب گردید، و از سوی دیگر، در شرق و برخی جوامع اسلامی، به تأثیرپذیری از عرف و آداب و رسوم نادرست و مغایر با عقل و شرع، در حق زنان اجحاف رواداشته شد. این همه در حالی است که حاکمیت هنجارهای حقوقی و اخلاقی اسلام از جمله در زمینه اشتغال زنان، می‌تواند نهاد خانواده و کرامت زنان را حفظ نماید.

در این نوشتار، سعی شده است به‌منتهای حد، حقوقی جواز، شرایط و محدودیت‌های اشتغال زنان و نگرش کلی اسلام در این‌باره مورد بررسی قرار گیرد. اصل جواز اشتغال زنان مورد تأکید کتاب، سنت و عقل است، اما در کنار آن، اذن شوهر به عنوان سرپرست خانواده، رعایت شرایط عمومی حضور زن در جامعه و رعایت کرامت زن، حیثیات زن و شوهر و مصالح خانواده از اهم شرایط جواز اشتغال زنان است. نگرش کلی اسلام آن است که زنان به مشاغلی روی آورند که متناسب با وضعیت روحی و جسمی‌شان باشد.

کلید واژگان: اشتغال، زوجه، خانواده، منع اشتغال، شرط ضمن عقد.

مقدمه:

هر چند اسلام مردان و زنان را به فعالیت اقتصادی و اشتغال دعوت و هر دو را مالک درآمد خویش محسوب کرده، ولی در این امر نیز، مانند سایر امور، محدودیتهایی را پذیرفته است. برخی از این محدودیتهای مربوط به فرآیند فعالیت اقتصادی، اعم از تولید و توزیع، و برخی دیگر مربوط به رابطه افراد مسلمان با یکدیگر و دیگران است. در قسم اول این محدودیتهای، هیچ گونه تفاوتی بین زن و مرد وجود ندارد؛ اگر ربا حرام است و یا تجارت جایز است برای هر دو چنین است. ولی در قسم دوم خصوصیات مرد و زن در احکام جزئی تأثیر دارد.

در این میان برخی از محدوده‌های اشتغال مخصوص کسانی است که ازدواج کرده و به اختیار خود برخی حقوق را برای همسر خویش پذیرفته‌اند. زن و شوهر نسبت به یکدیگر از حقوق و وظایفی برخوردارند که مجموعه این حقوق و وظایف با یکدیگر در تعادلی دقیق می‌باشند. نقش قوانین کشورها، در توضیح و تشریح این حقوق و تکالیف، بسیار تأثیرگذار و تعیین کننده می‌باشد که اگر با توجه به مقتضیات زمان و مکان و شرایط جامعه وضع گردد، می‌تواند حدی موجب ارتقای کمی و کیفی کشور شود. البته اکثر قوانین موضوعه بشری جامع و مانع نبوده و از ابهام، اجمال، تعارض و تنافی مصون و مبرا نمی‌باشد و قوانین موضوعه جمهوری اسلامی نیز از این قاعده مستثنا نیست. در بیان قوانین مبین حقوق و تکالیف زوجین نیز مواردی از ابهام، اجمال، نقص و سکوت دیده می‌شود، از آن جمله شرایط مربوط به حق اشتغال زوجین و محدودیتهای آن است.

بیان مسئله:

گستره زندگی اجتماعی همواره نیازمند گزاره‌های فعالیتی خاص و طرح ریزی شده‌ای است که بدون آنها وجوه گوناگون حیات آدمی و طراحی مهندسی اجتماعی با مشکل روبرو خواهد شد از طرفی جریان شناسی تلاش در جامعه اسلامی نشان می‌دهد که این فرآیند تنها به دوش یک جنس، یک قشر و یا یک طایفه نبوده و نیست و جمعی آرمان خواه در طراحی شکل و ساخت نهادهای اجتماعی تأثیر گذارند. در این میان زنان که به فرموده مقام